

NORGES HØYESTERETT

Den 12. september 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-01757-A, (sak nr. 2012/1175), straffesak, anke over dom,

A (advokat Ivar Hustad)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Per Morten Schjetne)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder spørsmålet om hvor lenge et jaktlag har jaktforbud etter at en elg er skadeskutt, jf. § 27 i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst 22. mars 2002 nr. 313 – utøvelsesforskriften.
- (2) Bakgrunnen for saken er at en jeger i As jaktlag den 30. oktober 2009 ved 14-tiden skadeskjøt en elgku. Jaktlaget innledet ettersøk en time senere. Dyret ble fulgt gjennom flere jaktfelt i X storvald. Ved mørkets frembrudd ble søket avsluttet for dagen uten at elgkua var funnet. Kommunens ettersøksmann ble varslet, og det ble avtalt at søket skulle fortsette neste dag.
- (3) Neste morgen møtte As jaktlag som avtalt. Jaktlaget på det jaktfeltet hvor det sist hadde vært kontakt med elgkua, ønsket å gjennomføre ettersøket selv og påla As jaktlag å avstå fra videre ettersøk. As jaktlag gjenopptok da jakt på eget jaktfelt, og A felte samme dag – 31. oktober 2009 – en ny elg.
- (4) Ettersøket på det skadeskutte dyret fortsatte i flere dager. En rekke personer, blant annet A, deltok i søket. Først 2. november ble dyret felt.

- (5) Den 24. mars 2011 ble A ilagt et forelegg på 5 000 kroner for overtredelse av viltloven § 56 første ledd jf. § 26 nr. 1 med tilhørende forskrifter, for å ha gjenopptatt jakt til tross for at ettersøket etter det skadeskutte dyret fortsatt pågikk.
- (6) A vedtok ikke forelegget. Forelegget ble deretter oversendt retten, og trådte i stedet for tiltalebeslutning, jf. straffeprosessloven § 268. Ved Namdal tingretts dom 29. november 2011 ble A frifunnet. Dommen er avsagt under dissens. Meddommerne utgjorde flertallet.
- (7) Påtalemyndigheten anket lovanvendelsen under skyldspørsmålet til Frostating lagmannsrett, som avsa dom 24. mai 2012 med slik domsslutning:

"A, født 18. mai 1942, dømmes for overtredelse av viltloven § 56 første ledd jf § 26 nr. 1 jf forskrift av 22. april 2002 om utøvelse av jakt felling og fangst § 27 første ledd tredje punktum til en bot på 6 000 – sekstusen – kroner, subsidiært 12 dagers fengsel.

Sakskostnader idømmes ikke."

- (8) A har anket over lagmannsrettens lovanvendelse og straffutmåling til Høyesterett. Han anfører at lagmannsretten har tolket utøvelsesforskriften § 27 første ledd tredje punktum feil. Ordlyden er dessuten så uklar at legalitetsprinsippet hindrer at han kan ilegges straff.
- (9) *Jeg er kommet til at anken over lovanvendelsen må forkastes, men at straffen gjøres betinget.*
- (10) Av viltloven § 19 følger det blant annet at jakt skal utøves på en human måte, det vil si på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser. Etter § 26 nr. 1 kan det gis forskrift for å forebygge skade og ulykke under jakt og fangst. Slike regler er gitt i den såkalte utøvelsesforskriften. Videre følger det av lovens § 56 at overtredelse av loven og regler gitt i medhold av loven kan straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år.
- (11) Utøvelsesforskriften § 27 har overskriften "Ettersøksplikt, forfølgingsrett og avliving av såret storvilt". Første ledd lyder:

"Den som under jakt eller forsøk på felling skadeskyter storvilt eller kongeørn, plikter å gjøre det en kan for å avlive dyret snarest mulig. Vedkommende plikter å forvisse seg om påskutt dyr er truffet eller ikke. Jegeren og jaktlaget som har skadeskutt storvilt, skal ikke oppta jakt eller påskyte nye dyr mens ettersøk pågår. Innen valdets grenser skal ettersøk om nødvendig pågå ut dagen etter skadeskytingen. På annet vald opphører retten til ettersøk og felling ved utgangen av den dag skadeskutt storvilt kom inn på valdet, jf. lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet § 34."

- (12) Spørsmålet i saken er om tredje setning oppstiller jaktforbud for et jaktlag som har skadeskutt storvilt så lenge det faktisk pågår ettersøk, eller om jaktforbudet er begrenset til den perioden jaktlaget har plikt til å ettersøke dyret.
- (13) Ordlyden i tredje setning oppstiller en utvetydig plikt til å avstå fra jakt så lenge ettersøket pågår. Utgangspunktet må da være at verken legalitetsprinsippet eller klarhetskravet i Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 7 er til hinder for å dømme A i dette tilfellet. Spørsmålet er imidlertid om tredje setning må tolkes innskrenkende i lys av fjerde og femte setning.

- (14) Jeg kan ikke se at det er holdepunkter for en slik innskrenkende forståelse av ordlyden. De fire første setningene i første ledd omhandler separate forpliktelser. Etter første setning skal et skadeskutt dyr avlives snarest mulig. Annen setning gir pålegg om at man skal avklare om dyr det er skutt etter er truffet eller ikke. Tredje setning oppstiller forbud mot jakt etter nye dyr så lenge det pågår ettersøk. Fjerde setning regulerer hvor lenge jaktlaget har plikt til å fortsette ettersøket. Det dreier seg altså om forskjelligartede forpliktelser – og selv om det er sammenheng mellom dem, er det ikke slik nødvendig forbindelse mellom jaktforbudet og ettersøksplikten at tredje setning må tolkes innskrenkende. Ettersøket kan pågå etter at ettersøksplikten etter fjerde setning har opphørt.
- (15) Det kan innvendes at jaktforbudet da kan bli unødvendig omfattende – hvorfor skal det gjelde et jaktforbud når andre har overtatt forfølgelsen? Mot dette kan det hevdes at et jaktforbud som varer så lenge ettersøket pågår, kan virke preventivt. Jaktforbudet kan bidra til konsentrasjon om å finne det skadeskutte dyret, jf. Direktorat for naturforvaltnings veiledning til forskriften fra april 2008, side 27. Det kan dessuten øke innsatsviljen i videre ettersøk som myndighetene kan pålegge etter § 27 tredje ledd og også legge til rette for rask mobilisering ved slikt videre ettersøk. Til sist er det en retts teknisk enklere regel at jaktforbudet varer så lenge ettersøkningen faktisk pågår enn om jaktforbudet knyttes til ettersøksplikten og -retten i fjerde og femte setning. Avveiningen av disse motstående hensynene beror uansett på et lovgivervalg som domstolen ikke kan overprøve.
- (16) Min konklusjon er etter dette at jaktforbudet – i tråd med ordlyden – gjelder så lenge ettersøket foregår. Ut fra denne forståelsen av tredje setning er det ikke nødvendig for meg å gå inn på et annet tema som har stått sentralt under prosedyren for Høyesterett, nemlig forståelsen av uttrykket "vald" i fjerde og femte setning.
- (17) Ettersom ettersøket ikke var avsluttet da A skjøt et nytt dyr 31. oktober 2009, har han dermed overtrådt utøvelsesforskriften § 27 første ledd tredje setning. Anken over lovanvendelsen må dermed forkastes.
- (18) For så vidt gjelder straffutmålingen, har lagmannsretten satt straffen til en bot på 6 000 kroner. Forsvareren har vist til at A er minstepensjonist, at saken har tatt lang tid uten at dette kan bebreides ham, og at straffen derfor bør reduseres.
- (19) Allmennpreventive hensyn tilsier at det i tilfeller som det foreliggende som utgangspunkt bør fastsettes en merkbar straff. Blant annet de økonomiske interessene i storviltjakt – og presset for å få tatt ut tildelte kvoter – kan gjøre det fristende å ta lett på reglene som er oppstilt for å beskytte dyr mot unødig lidelse. På denne bakgrunn har jeg – hensett til As økonomi – ingen bemerkninger til botens størrelse.
- (20) Tatt i betraktning at det dreier seg om en relativt enkel sak, har imidlertid saken tatt for lang tid. Aktor har opplyst at saken ble kjent for politiet 4. november 2009. A ble avhørt som mistenkt 16. desember 2009. Det ble også avhørt andre personer, den siste 22. juni 2010. Det er ikke opplyst hvorfor det tok et halvt år å få avhørt vitnene i saken. Deretter lå saken uten ytterligere etterforsknings skritt i ni måneder til forelegget ble utferdiget 24. mars 2011. Tingretten avsa dom 29. november 2011. Dette må få betydning for straffutmålingen. På grunn av tidsbruken har jeg – på tross av de allmennpreventive

hensynene som klart gjør seg gjeldende – kommet til at boten kan gjøres betinget med en prøvetid på to år, jf. straffeloven § 52 nr. 1.

- (21) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fullbyrding av straffen utstår etter reglene i straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år.

- (22) Dommer **Bull**: Jeg er kommet til et annet resultat enn førstvoterende.
- (23) Det avgjørende spørsmålet er om jaktforbudet i utøvelsesforskriften § 27 første ledd tredje punktum står på egne ben og gjelder inntil ettersøket er avsluttet uansett hvem som står for ettersøket, eller om det bare gjelder så lenge vedkommende jaktlag som var involvert i skadeskytingen, selv har plikt til å drive ettersøk eller faktisk, ut over plikten til dette, driver ettersøk. I motsetning til førstvoterende mener jeg at det er mest nærliggende å forstå bestemmelsen som en regel om det siste.
- (24) Isolert sett er riktignok ordlyden i tredje punktum ikke uttrykkelig knyttet til jaktlagets eget ettersøk etter det skadeskutte dyret. Hele første ledd for øvrig – første og annet punktum og fjerde og femte punktum – regulerer imidlertid klart plikten for den som har foretatt skadeskytingen og vedkommendes jaktlag til – om mulig – å få avlivet dyret straks eller, dersom dette ikke går, å drive ettersøk. For meg gir det da best sammenheng i bestemmelsen å lese også tredje punktum om jaktforbud så lenge ettersøk pågår, slik at forbudet bare er knyttet til jaktlagets eget ettersøk. Den naturlige plasseringen av en bestemmelse om jaktforbud til ettersøket er avsluttet uavhengig av hvem som driver det, ville ha vært til slutt i tredje ledd, som ellers regulerer ettersøk ut over jaktlagets plikt til dette etter første ledd, eller som nytt fjerde ledd. Der er det imidlertid ikke plassert.
- (25) Jeg legger i denne sammenheng ikke vekt på at tredje punktum bruker ordet "ettersøk" i ubestemt form, i stedet for å presisere at det gjelder "jaktlagets ettersøk" eller "ettersøket" i bestemt form. Det er tradisjonelt i lov- og forskriftstekst å benytte substantiver i ubestemt form i adskillig større utstrekning enn i dagligtalen. Videre taler også fjerde og femte punktum om "ettersøk" i ubestemt form og uten å nevne jaktlaget, til tross for at det her åpenbart er tale om jaktlagets eget ettersøk.
- (26) Denne forståelsen styrkes videre av den begrunnelsen som er gitt for jaktforbudet i direktoratets jaktveiledning fra 2008, der det heter at "[f]or å konsentrere innsatsen om ettersøket skal verken vedkommende jeger eller det jaktlaget han tilhører oppta jakt på nye dyr mens ettersøket pågår". Det gir da liten mening å la jaktforbudet gjelde uavhengig av om vedkommende jaktlag har plikt til å drive ettersøk eller faktisk driver det. Jeg innser at et mer vidtrekkende jaktforbud kanskje kan virke preventivt ved å anspore jegere til å gjøre sitt ytterste for å unngå skadeskyting. Men det er altså ikke fremhevet som noe formål med bestemmelsen, og allerede de plikter som følger av bestemmelsen slik jeg forstår den, har vel i så fall en preventiv effekt. Jeg kan heller ikke se det som noe avgjørende argument at et fortsatt jaktforbud kanskje vil redusere "responstiden" dersom myndighetene pålegger jaktlaget å delta i videre ettersøk i medhold av § 27 tredje ledd.

Det kan vel i visse tilfelle forholde seg slik, men noen nødvendig sammenheng er det ikke.

- (27) Jeg tror for min del heller ikke at man oppnår noen særlig forenkling av regelen, sett fra jegerens side, ved ikke å knytte jaktforbudet til den – rett nok nokså kompliserte – avgrensningen av ettersøksplikten. Jegerne må uansett overholde denne plikten. Den er straffesanksjonert på samme måte som jaktforbudet. Jeg kan da vanskelig se at det gjør situasjonen enklere for jegerne å operere med ulike grenser for det straffbare her.
- (28) Med min forståelse av § 27 første ledd tredje punktum blir det dermed avgjørende i denne saken om tiltaltes jaktlag fortsatt hadde ettersøksplikt da det gjenopptok jakten dagen etter. Dette beror i sin tur på hva ordet "vald" betyr i første ledd femte punktum, ettersom femte punktum, som fjerde punktum, bruker dette begrepet til å avgrense jaktlagets ettersøksplikt i tid og rom.
- (29) Etter fjerde punktum skal ettersøk pågå innen valdets grenser ut dagen etter skadeskytingen. "[P]å annet vald" opphører etter femte ledd "retten til ettersøk og felling" ved utgangen av den dag viltet kom inn på valdet. Slik jeg ser det, får det i vår sak ikke betydning at femte ledd taler om "retten" til ettersøk snarere enn om "plikten". Den plikten jaktlaget her eventuelt måtte ha utover retten, kan ikke gå lenger enn til å tilby sin assistanse til videre ettersøk, slik det også ble gjort i denne saken. Avvises tilbudet, kan ikke jaktlaget ha noen plikt til å foreta et ettersøk som de konkret er blitt nektet å foreta av rettighetshaverne i vedkommende "vald".
- (30) Om man legger til grunn definisjonen av "vald" i forvaltningsforskriften § 2 som et større område som kan omfatte flere jaktfelt, og som har fått fastsatt en felles fellingskvote, er det ingen tvil om at tiltalte her har brutt jaktforbudet: Den skadeskutte elgkua hadde rett nok forlatt jaktlagets jaktfelt samme dag som skadeskytingen skjedde, men da jakten ble gjenopptatt neste morgen, befant den seg fortsatt i samme vald definert på denne måten.
- (31) Om "vald" i § 27 derimot må forstås som synonymt med "jaktfelt", er det klart at jaktforbudet opphørte samme dag som skadeskytingen fant sted, nettopp fordi elgkua allerede da hadde beveget seg ut av jaktfeltet.
- (32) Det har i utgangspunktet formodningen mot seg at man i to forskrifter om jakt, forskrifter som til og med er fastsatt samme dag, har brukt ordet "vald" i to forskjellige betydninger. Imidlertid kan jeg ikke se det annerledes enn at det er hva man her har gjort. Det avgjørende i så måte er for meg at femte punktum avsluttes med en henvisning til viltloven § 34. Som førstvoterende har redegjort for, lyder utøvelsesforskriften § 27 første ledd femte punktum slik:
- "På annet vald opphører retten til ettersøk og felling ved utgangen av den dag skadeskutt storvilt kom inn på valdet, jf. lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet § 34."**
- (33) Om vi så ser på viltloven § 34, gjelder denne bestemmelsen retten til å forfølge og tilegne seg et skadeskutt dyr "på grunn der en annen enn jegeren har jaktretten" – altså på et annet jaktfelt, ikke på et annet "vald" forstått slik forvaltningsforskriften § 2 definerer begrepet. Bestemmelsen gir videre denne retten samme utstrekning i tid som forskriften § 27 første ledd femte punktum – ved "utgangen av den dag da viltet kom inn på en annens grunn". Jeg kan ikke forstå forskriften på dette punkt annerledes enn at meningen har vært å gjenta samme regel som i loven. Når loven lyder slik den gjør, kan jeg vanskelig se at

man i forskriften skulle kunne bestemme at "retten til ettersøk" – som her må være det samme som lovens "rett til å forfølge" – er i behold på andre jaktfelt helt til dyret er inne i et annet "vald" definert slik forvaltningsforskriften gjør.

- (34) I dette perspektivet fremstår henvisningen til § 34 nettopp som en klargjøring av at ordet "vald" skal leses som "jaktfelt". Jeg nevner i denne forbindelse at dette også synes å være den tradisjonelle forståelsen av ordet "vald", og at det visstnok først er de siste ti til femten år at man i særlig utstrekning har tildelt kvoter til flere jaktfelt under ett. Tidligere har det altså ikke vært noe stort praktisk behov for å skille mellom "jaktfelt" og "vald", noe som – etter det som er opplyst – har ført til at forvaltningsforskriftens begrep "vald" i det daglige gjerne omtales som "storvald". Det illustreres av at de tidligere forskriftene om forvaltning av hjortevilt fra 1983 og 1989, som nå er avløst av forvaltningsforskriften og utøvelsesforskriften, i sine bestemmelser om ettersøk av såret vilt skilte mellom – i 1983-forskriften § 7-1 – "eget vald" og "annen manns grunn" og – i 1989-forskriften § 26 – mellom "eget vald" og "annet vald". Uttrykket "eget vald" gir best mening som en henvisning til noe som det er knyttet en privatrettslig jaktrett til, altså et "jaktfelt". Som motsetningen til "annen manns grunn" kan det ikke forstås på annen måte, til tross for at allerede 1983-forskriften hadde en definisjon av "vald" som samsvarer med definisjonen i dagens forvaltningsforskrift § 2. Også dette tyder på at begrepet "vald" i någjeldende forskrift er en overlevning fra en tid før "vald" fikk den betydningen det nå har i forvaltningsforskriften.
- (35) Ordet "vald" i utøvelsesforskriften § 27 første ledd femte punktum må med andre ord forstås som synonymt med "jaktfelt". Gitt min forståelse av første ledd tredje punktum fører dette til at tiltalte etter mitt syn må frifinnes.
- (36) Uten at det er nødvendig for det resultatet jeg er kommet til i denne saken, nevner jeg for sammenhengens skyld at ordet "vald" i fjerde punktum etter mitt syn må forstås på samme måte som i femte punktum. Fjerde punktum har rett nok ikke samme uttrykkelige binding til lovens § 34. Men det gir en forvirrende situasjon å forstå ordet forskjellig i de to bestemmelsene, og femte punktum taler om "annet vald" som motsetning til "valdet" i fjerde punktum. Som nevnt taler også fjerde punktums forhistorie for å forstå denne bestemmelsen slik at den viser til jaktfelt, ikke til "storvald".
- (37) Dommer **Falkanger:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Webster.
- (38) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (39) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(40) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at fullbyrding av straffen utstår etter reglene i straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år.

Riktig utskrift bekreftes: